

Shkabarina M. A. Pedagogical conditions of the development pedagogical creativity future primary school teachers.

A complex of pedagogical conditions for the development pedagogical creativity future primary school teachers is presented in this article. The choice and expediency each of the conditions for introduction in the educational process of the university are substantiated. The usage of creative potential professional disciplines will promote deep mindfulness of the importance of this quality, direct impact on the development of pedagogical creativity while mastering the discipline. The creative educational environment is a favorable center of the university, which combines special psychological, material and organizational conditions for the development pedagogical creativity.

The effectiveness of innovative learning technologies for the development creativity future teachers is defined. The technologies that would most fully contribute the achievement of didactic goal are determined. Case method is focused on mastering the skills of problem educational situations – an important component of pedagogical creativity. Learning through play helps to destroy the psychological barriers that enhance creativity, develop important professional skills. Project-based learning requires constant involvement in the creative process, promotes the application of creativity in practice, helps to make reflection of creative activity.

Problem-based learning helps to abandon stereotypical thinking, develops intellectual abilities, increases the motivation to learn. Information and communication technology is an effective means for developing pedagogical creativity. This technology enhances cognitive activity of students, helps to create special atmosphere. The inventive problem solving technology in its essence intended to develop flexible thinking, the ability to generate new ideas, solve conflicts and problems.

Keywords: pedagogical creativity, pedagogical conditions, future elementary school teacher, innovative learning technology.

УДК 378.1:615.1.

Шукаєва Ольга Петрівна,

кандидат фармацевтичних наук, старший викладач
кафедри загальної фармації

*Одеський національний медичний університет
65082, м. Одеса, Валіховський провулок, 2
Одесский национальный медицинский университет
65082, г. Одесса, Валиховский переулок, 2
Odessa National Medical University
65082, Odessa, Ukraine, Valikhovskiy lane, 2*

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРОВІЗОРІВ

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із важливих питань сьогодення є відповідність сучасної освіти вимогам розробників лікарських засобів (далі - ЛЗ), виробників, дистриб'юторів та працівників аптечних підрозділів у підготовці висококваліфікованих профільних спеціалістів. Найперспективнішими напрямками підготовки є посилення технологічної та методологічної складової навчального процесу (в тому числі впровадження систем дистанційного навчання), зміцнення взаємодії вузів з фармацевтичними підприємствами і впровадження нових дисциплін, створення нових напрямів розвитку. Тому, постає необхідність більш активного реагування сучасної освіти на нові зміни в фармацевтичному просторі.

Зміни економічного, політичного і соціального становища у світовому просторі впливають на зміну ролі фармацевтичного працівника у суспільстві. Переорієнтування освіти фахівців відповідно до розвитку фармацевтичної галузі дасть змогу сучасному студенту визначитись з найбільш актуальним для нього напрямом майбутнього профілю роботи. Об'єднання

зусиль науки, виробництва та бізнесу буде сприяти більш активному розвитку практико-орієнтовної освіти. У свою чергу підприємства та виробництво зацікавлені в більш висококваліфікованих кадрах. Молоді фахівці у процесі навчання мають отримати достатню кількість практичних навичок, щоб чітко розуміти основні напрями розвитку фармацевтичної галузі та відповідність обраного напрямку майбутньої професійної діяльності своїм очікуванням.

Дистанційна освіта - найбільш прогресивна форма навчання та відповідає на запит сучасності. Створення єдиних інформаційних центрів за участю професорсько-викладацького складу вузів дозволить висвітлювати достовірні, актуальні, прогресивні та новітні розробки, оновлену нормативно-правову документацію, визначні події у фармацевтичному суспільстві. Поєднання зусиль науково-педагогічних працівників зробить роботу більш вагомим та значущим для фармацевтичної галузі в цілому.

Метою статті є дослідження основних питань зміни стандартів сучасної освіти на основі практико-орієнтованої підготовки спеціалістів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вимоги та попит сучасної фармацевтичної га-

лузі неможливо задовольнити кваліфікованими фармацевтичними кадрами, не змінюючи стандарти освіти, без впровадження інноваційних програм та розроблення нових методологічних складових навчального процесу.

У Законі «Про вищу освіту» у розділі V «Забезпечення якості вищої освіти» (в останній чинній редакції від 13 березня 2016 року) визначено необхідність продовження системної реформи. Незалежним органом «Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти» буде проводитись контроль якості отриманих знань у вищих навчальних закладах. Частина повноважень Міністерства освіти і науки вже сьогодні перейшла до агентства, яке в свою чергу відповідатиме за вирішення низки питань, а саме:

- формування за поданням вищих навчальних закладів пропозиції щодо переліку спеціальностей (спеціалізацій), за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на відповідних рівнях вищої освіти;
- розроблення стандартів вищої освіти;
- акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти;
- формування критерії оцінки якості освітньої діяльності, у тому числі наукових здобутків, вищих навчальних закладів України, за якими можуть визначатися рейтинги вищих навчальних закладів України;
- розроблення положення про акредитацію спеціалізованих вчених рад тощо.

Результати перевірки якості освіти за кожною спеціальністю будуть дійсні п'ять років, після чого вуз повинен знову пройти акредитацію і підтвердити.

Необхідно звернути увагу на неоднорідність складу Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. З 25 його членів, які обиратимуться на три роки, 13 – представлятимуть вузи (9 – державні, 3 – приватні і 1 – комунальні), 5 – галузеві академії наук, 3 – об'єднання роботодавців, по 2 – Національну академію наук та органи студентського самоврядування [1].

Принагідно зазначити, що інтеграція України до європейського науково-освітнього простору вимагає зміни структури та змісту вітчизняної освіти. Реформа освіти має бути приведена у відповідність до потреб сучасної економіки та професійного ринку праці. Враховуючи високу потребу в фармацевтичних кадрах різного напрямку, необхідно розробляти програми з можливістю дистанційного оновлення та підтримувати безперервний процес підвищення рівня знань для кожної галузі.

Вищі навчальні заклади мають більш плідно співпрацювати з виробництвом та підприємствами, реагувати на вимоги практичної галузі

в цілому та спиратись на потребу профільних фахівців в регіоні. При доборі змісту навчання треба враховувати, що ринок фармацевтичних послуг в Україні надзвичайно розвинутий: на ньому працює 114 вітчизняних виробників лікарських засобів, а мережа роздрібної торгівлі лікарськими засобами та виробами медичного призначення нараховує більше 20 тисяч аптек [2].

Фармацевтичне виробництво вітчизняного ринку України не тільки розвивається завдяки інноваційним технологіям, а за даними Держкомстату, профільні компанії не зменшують об'єми виробництва, а впевнено збільшують його. Так, в січні цього року вітчизняні фармацевтичні виробники наростили виробництво продукції на 32% більше, ніж в грудні, а в лютому спостерігалось ще вище зростання на 35%. Цьому є декілька причин. Одна з них низькі фінансові можливості населення. Адже у зв'язку із зростанням курсу іноземної валюти (за даними Держкомстату в 2014 році курс долара США зріс більш ніж на 95%, а євро – близько на 80%; за перше півріччя 2015 року курс долара США зріс приблизно на 33%, а євро – близько на 28%) у 2014 – першому півріччі 2015 року загальний (середній) рівень зростання цін на фармацевтичну продукцію, медичні товари та обладнання підвищився більш ніж на 75 відсотків. Тому населення надає перевагу більш доступним, вітчизняним ЛЗ.

За даними консалтингової компанії Proxima Research, в аптечних продажах частка вітчизняних препаратів в натуральному вираженні досягла рекордних 77%. У минулому році ця цифра була 72%, а в 2014-му – взагалі 68%. Розвинуте внутрішнє виробництво, суворі умови європейського медичного стандарту якості GMP, які упродовж останніх чотирьох років стали обов'язковими для українських виробників, активно сприяють вітчизняним виробникам не тільки в завойовуванні вітчизняного ринку якісною продукцією, а й у розвитку експорту [3].

Одним із головних питань сьогодення вищої фармацевтичної освіти є її відповідність вимогам виробників до професійної підготовки фахівців за спеціальностями: промислова фармація, аптечна роздрібна діяльність, клінічні дослідження, інноваційні розробки тощо. Вони мають багато спільного та водночас відрізняються, зокрема за напрямом реалізації. На сьогоднішній день найперспективнішими напрямом вдосконалення навчального процесу є посилення його технологічної та методологічної складової (в тому числі впровадження систем дистанційного навчання), зміцнення взаємодії вузів з фармацевтичними підприємствами і впровадження нових дисциплін, що відображають раніше не висвітлені в навчаль-

ному процесі етапи обігу лікарських засобів.

Досвід роботи свідчить, що необхідно зосереджувати увагу не тільки на інформаційно-регуляторних вимогах до обігу на сучасному міжнародному та вітчизняному фармацевтичному ринку ЛЗ, але й приділити увагу розробленню та дослідженню препаратів згідно з вимогами належних практик в спільній співпраці з виробництвом. Це надасть студентам можливість відчувати велику відповідальність фахівців упродовж всього цілісного процесу від розробки до реалізації ЛЗ, що цілком відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій.

Фармацевтична система якості на всіх етапах виробництва вимагає володіння сучасними методами контролю якості ЛЗ, валідації процесів, аналітичними методиками, трансферу технологій, управління ризиками, інтегрованими системами менеджменту. Це вимагає постійної безперервної освіти і вдосконалення. Завдяки практичному досвіду працівників виробництва та спеціалізованих кафедр, створенню ефективних методологічних програм, на базі яких має проходити практико-орієнтовна підготовка студентів, з'являється можливість постійного вдосконалення змісту навчання майбутніх фахівців для фармацевтичної галузі.

Доцільно зазначити, що сучасні вимоги до фахівців активно орієнтують на вивчення передового досвіду розвинених країн - це і сучасне обладнання, новітні технології, інноваційні розробки, про які повідомляється в пресі та які демонструються на міжнародних заходах. Однак їх характеристики представлені здебільшого англійською мовою, що ставить перед фахівцями (мету термінового формування іншомовної (англомовної) компетентності. Адже нині англійська мова змінила своє значення - з мови спілкування вона стала мовою інформаційних потоків. Очевидно, що якість перекладів лінгвістів не завжди відповідає потребам фахівців, оскільки не завжди перекладачі володіють термінологією, і тому дуже часто рівень перекладів не задовольняє вимоги технічного характеру. Програмне забезпечення, документація обладнання тощо вимагають знання мови на високому рівні. Отже, підвищення якості викладання англійської мови є нагальною потребою сьогодення. Її знання не тільки допоможе майбутнім фахівцям отримати додаткові знання, але сприятиме більш відкритому спілкуванню з іноземними спеціалістами та зробить українське суспільство більш відкритим у цілому.

Практико-орієнтований підхід до професійного навчання є методологічною основою сучасної вищої освіти. На ньому акцентується увага в Законі України «Про вищу освіту». Зокрема в рамках Закону передбачається, що практична підготовка студентів здійснюється

шляхом отримання практичних навичок під час практики на виробничих підприємствах згідно укладених договорів з вищими навчальними закладами. Керівники підприємств повинні забезпечити створення належних умов для проходження практики на виробництві відповідно до законодавства. Основою практико-орієнтовного навчання є певна переорієнтація результату освіти з рівня знань (поняття «підготовленість», «кваліфікація»), які не задовольняють професійне співтовариство, на рівень умінь (поняття «компетенція» і «компетентність»), який дає можливість застосувати в певній ситуації отримані знання, уміння, навички і досвід.

Його реалізація в процесі професійної підготовки у фармацевтичному вищому навчальному закладі сприятиме адаптації освітніх послуг до потреб і специфіки фармацевтичної галузі, стимулюватиме розвиток підприємницьких, креативних та інноваційних навичок на всіх освітніх рівнях. Створення інтерактивного навчального середовища через запровадження практико-орієнтованого підходу уможливує розвиток інфраструктури для трансферу знань, інтенсифікації різних форм співпраці вузів з підприємствами фармацевтичної галузі, залучення до навчального процесу в рамках освітньо-професійних програм фахівців-практиків, викладачів вузів в процесі розроблення нормативних документів, національної політики, галузевих програм і концепцій розвитку фармацевтичної галузі в цілому.

Забезпечення галузі необхідними кваліфікованими кадрами розглядається як нагальне, ключове завдання в рамках здійснення переходу фармацевтичної промисловості на інноваційну модель розвитку. У зв'язку з цим актуальною залишається необхідність удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у сфері розробки і виробництва лікарських засобів. Це передбачає впровадження нових освітніх програм вищої професійної освіти, які відображають фармацевтичну специфіку. Оцінка ситуації, що склалася на галузевому ринку праці, показує високу потребу в кваліфікованих кадрах та водночас неспроможність вузів задовольнити такими потребами виробництва в повному обсязі. Також існує велика нестача кадрів в аптеках та аптечних кіосках роздрібною ланки, а отже, і в фахівцях з середньою професійною освітою.

Безумовно, узгодженість та співпраця між вузами і бізнесом сприятиме підвищенню якості навчання студентів та надасть можливість продуктивно оволодіти практичними навичками упродовж навчання. Однією з таких форм співпраці є науково-виробничі кластери. Наприклад, у Франції створено 96 кластерів, 9 фармацевтичних кластера функціонують у Російській Федерації, такі приклади є й в інших

країнах. В Україні, на жаль, не створено жодного кластера в цій галузі. Варто зазначити, що сьогодні під кластерами прийнято розуміти близько розташовані та взаємодіючі компанії, університети, інститути, об'єкти інфраструктури, які взаємодоповнюють і підсилюють конкурентні переваги один одного [4].

Підтримка з боку держави у вигляді відсутності податкового навантаження створює максимально комфортні умови для розвитку та залучення нових прогресивних наукових співробітників у тому числі і зі студентської лави, що сприяє виходу країни на іншу ступінь економічного розвитку. Саме досвідчені викладачі спроможні стати надійним помічником у виборі подальшого розвитку студента. На курсах підвищення кваліфікації освоєння освітніх програм на виробничих та наукових майданчиках дасть можливість слухачам розширити свій професійний світогляд та можливо змінити вектор власного розвитку в іншому напрямі фармацевтичної індустрії. Адже зацікавлений та замотивований фахівець – надзвичайно цінний співробітник в будь-якому підприємстві.

Таким чином, поєднання базової фундаментальної підготовки з практико-орієнтовною науково-дослідницькою роботою студентів є основою інноваційної системи підготовки ви-

пускників, що володіють не тільки необхідним обсягом знань, але і навичками самостійного рішення нових науково-технічних завдань, підготовлених до роботи над проектом в команді, що вміють в короткий час зорієнтуватися на роботу в суміжній галузі знань і техніки. Практико-орієнтовне навчання за програмами підготовки спеціаліста, бакалавра, магістра, післядипломної освіти реалізується через створені інноваційні структури (науково-освітні центри, центри колективного користування, малі інноваційні підприємства тощо) [5].

Висновок. Отже, застосування практико-орієнтованого підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців сприяє розвитку їхньої професійної компетентності та науково-дослідницької діяльності студентів, що сприяє вирішенню актуальних прикладних завдань, взаємодії навчальних закладів фармацевтичного спрямування з потенційними роботодавцями. Така співпраця дає змогу своєчасно корегувати стандарти професійного навчання, трансформувати їх відповідно до вимог фармацевтичного ринку праці та виступає основою інноваційного розвитку навчального процесу в вищих навчальних закладах та фармацевтичної індустрії в цілому.

Література

1. Освіта.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reform/42795/>. – Реформа вищої освіти. 16 змін у вищій освіті: новий закон почав діяти.
2. Корреспондент.net [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.korrespondent.net/blog/events/3806356>. – Якість ліків і місце України на фармацевтичному ринку світу.
3. Медпросвіта. Професійний інфопростір [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://medprosvita.com.ua/ukrainskoe-farmproizvodstvo-narashhivaet-oboroty/>. – Украинское фармпроизводство наращивает обороты.
4. PPT.RU [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ppt.ru/news/134649>. – Кластеры в современном мире: рейтинг самых развитых стран.
5. Association for Engineering Education of Russia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://aeer.ru/files/io/m15/art_22.pdf. – Опыт внедрения практико-ориентированного обучения по инженерным направлениям подготовки в Южном федеральном университете.

References

1. Osvita.ua [Electronic resource]. – Access mode <http://osvita.ua/vnz/reform/42795/>. – Reforma vischoyi osvitu. 16 zmin u vischiiy osviti!: noviy zakon pochav dlyati.
2. Korrespondent.net [Electronic resource]. – Access mode <http://blogs.korrespondent.net/blog/events/3806356>. – Yakist likiv i mistse Ukrainy ini na farmatsevtichnomu rinku svitu.
3. Medprosvita. Profesiyniy Infoprostir [Electronic resource]. – Access mode <https://medprosvita.com.ua/ukrainskoe-farmproizvodstvo-narashhivaet-oboroty/>. – Ukrainskoe farmproizvodstvo naraschivaet oboroty.
4. PPT.RU [Electronic resource]. – Access mode <http://ppt.ru/news/134649>. – Klasteryi v sovremennom mire: reyting samyih razvityih stran.
5. Association for Engineering Education of Russia [Electronic resource]. – Access mode http://aeer.ru/files/io/m15/art_22.pdf. – Opyit vnedreniya praktiko-orientirovannogo obucheniya po inzhenernyim napravleniyam podgotovki v Yuzhnom federalnom universitete.

Шукаєва О. П. Практико-орієнтований підхід до формування професійної компетентності майбутніх провізорів.

На основі аналізу стану розвитку фармацевтичної промисловості та ринку лікарських засобів здійснено оцінювання можливостей трансформації вищих навчальних закладів щодо професійної підготовки майбутніх провізорів. Автором виявлено суперечності між рівнем компетентності сучасних випускників фармацевтичних вищих навчальних закладів та вимогами професійного співтовариства галузі. Акцентується увага на необхідності більш активного реагування професорсько-викладацького складу університету на нові зміни в фармацевтичному просторі.

Визначено основні напрями модернізації змісту освіти, а саме: посилення технологічної та методоло-

гічної складової (у тому числі впровадження систем дистанційного навчання); розвиток взаємодії вузів з фармацевтичними підприємствами; впровадження нових дисциплін, що відображають раніше не висвітлені в навчальному процесі етапи обігу лікарських засобів; створення ефективних методологічних програм, на базі яких має проходити практико-орієнтовна підготовка студентів; посилення уваги до вивчення професійно спрямованої англійської мови тощо.

Здійснено критичний аналіз сучасного стану професійної підготовки майбутніх провізорів, розглянуто перспективні напрями подальшої модернізації навчального процесу. З позицій розвитку фармацевтичної промисловості розвинуто зміст практико орієнтованого підходу до професійної підготовки майбутніх провізорів. Порушується проблема формування відповідального ставлення майбутніх фахівців до виконання професійних обов'язків.

Практичне значення має ідея створення науково-виробничих кластерів як форми узгодженості та співпраці між вузами і бізнесом, що сприятиме підвищенню якості навчання студентів, формуванню в них дослідницької компетентності, надасть їм можливість продуктивно оволодіти практичними навичками та створить умови для розвитку фармацевтичної науки.

Ключові слова: практико-орієнтований підхід, фармацевтична освіта, професійна компетентність майбутнього провізора, університет, науково-виробничий кластер.

Шукаєва А. П. Практико-орієнтований підхід к формированию профессиональной компетентности будущих провизоров

На основе анализа состояния развития фармацевтической промышленности и рынка лекарственных средств оценены возможности трансформации высших учебных заведений относительно профессиональной подготовки будущих провизоров. Автором выявлены противоречия между уровнем компетентности современных выпускников фармацевтических высших учебных заведений и требованиями профессионального сообщества отрасли. Акцентируется внимание на необходимости более активного реагирования профессорско-преподавательского состава университета на новые изменения в фармацевтическом пространстве.

Определены основные направления модернизации содержания образования, а именно: усиление технологической и методологической составляющей (в том числе внедрение системы дистанционного обучения); развитие взаимодействия вузов с фармацевтическими предприятиями; внедрение новых дисциплин, отражающих ранее не освещенные в содержании образования этапы обращения лекарственных средств; создание эффективных методологических программ, на базе которых должна проходить практико-ориентированная подготовка студентов; усиление внимания к изучению профессионально направленного английского языка и т. д.

Осуществлен критический анализ современного состояния профессиональной подготовки будущих провизоров, рассмотрены перспективные направления дальнейшей модернизации учебного процесса. С позиций развития фармацевтической промышленности уточнено содержание практико-ориентированного подхода к профессиональной подготовке будущих провизоров. Затрагивается проблема формирования ответственного отношения будущих специалистов к выполнению профессиональных обязанностей.

Практическое значение имеет идея создания научно-производственных кластеров как формы согласованности и сотрудничества между вузами и бизнесом, что будет способствовать повышению качества обучения студентов, формированию у них исследовательской компетентности, предоставит им возможность продуктивно овладеть практическими навыками и создаст условия для развития фармацевтической науки.

Ключевые слова: практико-ориентированный подход, фармацевтическое образование, профессиональная компетентность будущего провизора, университет, научно-производственный кластер.

Shukaieva O. Practice-oriented approach to formation of professional competence of pharmacists.

Based on the analysis of the development of the pharmaceutical industry and pharmaceutical market opportunity assessment carried out transformation of higher education institutions for professional training of future pharmacists. The author found contradictions between the level of competence of graduates modern pharmaceutical universities and industry requirements of the professional community. The attention to the need for more proactive response of the teaching staff of the University to new changes in the pharmaceutical space.

The main directions of modernization of educational content, namely: increased technological and methodological component (including the introduction of distance learning); universities develop cooperation with pharmaceutical companies; introduction of new disciplines, reflecting previously covered in the educational process steps trafficking of drugs; creating effective methodological programs on which should take place practice-oriented training of students; increased attention to the study of professionally oriented English language and so on.

The critical analysis of the current state of training of future pharmacists, discussed perspective directions of further modernization of the educational process. From the standpoint of pharmaceutical industry practices developed content-based approach to the training of future pharmacists. Violated the problem of formation of future professionals responsible attitude to professional duties.

The practical importance to the idea of creating scientific and industrial clusters as a form of coordination and cooperation between universities and businesses that will improve the quality of education students to form the research competencies enable them to efficiently acquire practical skills and create conditions for the development of pharmaceutical science.

Keywords: practice-oriented approach, pharmaceutical education, professional competence of a pharmacist, university, research and production cluster.